

2015-05-06

Yttrande

Yttrande

Förslag till förvaltningsplan, Förslag till miljökvalitetsnormer samt Förslag till åtgärdsprogram med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning 2015-2021

Hushållningssällskapens Östergötland har beretts möjlighet att yttra sig över Vattenmyndighetens förslag på förvaltningsplan och åtgärdsprogram 2015-2021. Yttrandet har skrivits av Jenny Henriksson, Linnea Persson och Hans Augustinsson.

Sammanfattning

- Rådgivning och information är bättre styrmedel för att nå uppsatta mål än föreskrifter. Utvärderingen av projektet Greppa Näringen visar tydligt de positiva effekterna av rådgivning.
- Åtgärder som genomförs inom lantbruket får inte leda till minskad matproduktion eller påverka svenskt lantbruks konkurrenskraft. Det strider i så fall mot ett av de av riksdagen fastställda miljömålen, "Generationsmålet" som innebär att miljöproblem inte får "exporteras".
- Det måste finnas en rimlig fördelning av de pålagor som förslaget leder till. Enligt förslaget belastas landsbygdens befolkning på ett oproportionerligt sätt.
- Alla åtgärder måste ha extern finansiering. Det är myndigheternas ansvar att se till att medel tas fram.
- Den adderade totala bördan för lantbruket blir orimligt stor och när åtgärderna läggs på varandra upptar de en betydande del av landets åkermark.

Inledning

Hushållningssällskapet håller med om att det är viktigt att uppnå god vattenkvalité för Sveriges sjöar, vattendrag och omgivande hav. Det har de senaste tio åren skett mycket inom vattenvårdsarbetet från jordbrukets sida. Ett exempel är projektet Greppa Näringen, där det genomförts 50 000 rådgivningsbesök till deltagande gårdar med syfte att minska näringsläckage. Det har tydligt visats att överskottet av växtnäringsämnen på gårdar inom Greppa Näringen minskat kraftigt. Det visar att rådgivning är ett effektivt och framgångsrikt sätt att förbättra miljön.

Ett resurseffektivt jordbruk, marker med god markavvattningsförmåga och väl sköta dikessystem borgar för en bättre dränering, ett bättre växtnäringsupptag och därmed ett mindre läckage av näringsämnen.

All odling av åkermark innebär en påverkan på miljön. Att med regler och krav försvåra och fördyra den svenska produktionen leder till att än mer av vår mat måste importeras. Detta står i direkt strid mot det av riksdagen fattade "Generationsmålet" som är ett av våra miljömål och innebär att vi inte ska exportera våra miljöproblem.

Jordbruket är ett viktigt politiskt mål för Sverige och jordbruket bidrar också med ett stort antal andra ekosystemtjänster. En del av åtgärderna som föreslås i detta åtgärdsprogram påverkar inte jordbruket medan vissa åtgärder påtagligt gör det svårare att få lönsamhet i jordbruket. Utan lönsamhet, inget aktivt jordbruk.

Övergripande förslag

Många av de åtgärder som föreslås i åtgärdsprogrammet är relevanta. Strukturkalkning, skyddszoner, kalkfilterdiken, fosfordammar och rätt anpassade stallgödselgivor är bra åtgärder som gynnar både jordbruket och miljön. De kan dock inte bekostas av lantbruket ensamt. Det är samhällets ansvar att hitta finansiering till åtgärdsprogrammet och vi ser inte i det kommande landsbygdsprogrammet att det skjuts till mer än en bråkdel av de medel som behövs.

Ett exempel på de uppenbara brister som finns i förslaget är förslaget om strukturkalkning. Kostnaden för att strukturkalka de 500 000 ha som föreslås uppgår till 2,5 miljarder kronor. Som underlag för att säga att detta inte innebär någon kostnad för lantbruket tycks endast försök som ger en skördeökning för strukturkalkning ha beaktats. I själva verket finns även försök som visar på en sänkt skörd.

Vi är därför helt emot förslaget att via föreskrifter lagstifta om krav på kalkning på 500 000 ha åkermark före år 2019. Frivillighet med möjlighet att söka LOVA-stöd är en bättre väg att gå. Det som regleras i lag kommer det dessutom inte längre att vara möjligt att söka ersättning för inom exempelvis Landsbygdsprogrammet.

De åtgärder inom odlingslandskapet, i form av utdikning, rörläggning och sjösänkning som utförts för att möjliggöra odling har genom tiderna styrts och uppmuntrats av staten för att öka produktionen och förbättra lantbrukets konkurrenskraft. När samhället nu vill radikalt ändra på förutsättningarna och delvis återskapa de miljöer som staten uppmuntrat att ta bort, måste hänsyn även i detta läge tas till svenskt jordbruks och enskilda företagens konkurrenskraft. Det är positivt att det lyfts fram som första åtgärd att både Jordbruksverket och Länsstyrelserna behöver prioritera och utveckla sin rådgivningsverksamhet till jordbruksföretag för att minska växtnäringstillförlusterna. Det är en väg Hushållningssällskapet också förespråkar.

En del av arealmålen för de föreslagna åtgärderna känns helt orimliga att uppnå. Ex från Östergötlands län är ca 65 000 ha strukturkalkning (500 000 ha för hela Sverige), 125 ha fosfordammar och 2500 ha våtmarker (50 000 ha för Sverige).

Den sammanlagda totala bördan för lantbruket är alldeles för stor och när åtgärderna läggs på varandra upptar de en ansevärd del av landets åkermark. Enligt förslagen skall till exempel 1 % ligga som skyddszon, 2 % ska göras om till våtmarker vilket gör att den odlingsbara ytan påverkas kraftigt. Sen tillkommer andra regler som förgröningsstöd som ska gynna mångfald i slättbygd, vilken också tar odlingsbar mark i anspråk. Tillsammans blir andelen påverkad yta betydande för det svenska lantbruket och därmed negativ för svenskt jordbruks konkurrensförmåga och möjlighet att producera mat.

Målet 50 000 ha våtmarker på nationell nivå är ytterligare ett exempel på orimligheter i förslaget. Vi har idag i Sverige mellan 2000-2011, med anläggningsstöd och arbete med anläggning av våtmarker, anlagt 5700 ha våtmarker (enligt Naturvårdsverkets miljöportal). Att nu på kort tid anlägga nio gånger så mycket areal är helt orimligt. Det finns inte heller tillräckligt med lämpliga platser för dessa arealer om de ska anläggas på ett kostnadseffektivt sätt. Där det föreslås att fosfordammar ska anläggas, i slättbygden, är det ett flackt landskap, vilket gör anläggningarna orimligt dyra. Kostnader som inte täcks av befintliga stödssystem. Däremot håller vi med om att det är viktigt att arbeta vidare med att hitta lämpliga platser för våtmarker. Våtmarker är positivt för mycket mer än bara växtnäringretention. De ger ökad biologisk mångfald, rekreation och möjligheter till jakt och fiske. Men det bör ske genom ett frivilligt åtagande och måste finansieras med externa medel. Våtmarker är en tydlig samhällsnytta, som gör nytta långt utanför den enskilda gården, därför måste de finansieras med allmänna medel.

Ett problem som inte beaktas i förslaget är alla arrendemarken. Idag är nästan hälften av Sveriges åkermark arrenderad (43 % enligt Jordbruksverket). Vem ska bekosta åtgärder på arrendemarkerna? Den kostnaden kan inte läggas på arrendatorn som ofta sitter på ettårsarrenden eller i bästa fall femårsarrenden. Det här problemet berör såväl odlingspositiva åtgärder som dikningsrensning och strukturkalkning, som fosfordammar och våtmarker. Förslaget i åtgärdsprogrammet att ha "obligatoriska våtmarker" d.v.s. att expropriera mark för våtmarksanläggning känns fel och otidsenligt. I första hand bör man höja ersättningsnivåerna

och fortsätta med uppsökande verksamhet/rådgivning. Våtmarksanläggning är komplext och försvaras av markägarförhållanden samt strandskyddsregler.

Vreta Kloster 2015-04-25

Christoffer Andersson
vd
Hushållningssällskapet Östergötland